

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Károly Róbert Campus
Kertészettudományi Intézet

Portfólió, Tartalmi Kivonat

A levendula kisüzemi termesztése

Készítette:

Kocsis Kinga Beáta
NBXIXQ

Gyógy- és fűszernövények felsőoktatási szakképzési szak

Belső témavezető: Dr. Bélteki Ildikó, egyetemi adjunktus,
Növénytermesztési-tudományok Intézet/Agronómia tanszék

Gyöngyös
2023

TARTALMI KIVONAT

A LEVENDULA KISÜZEMI TERMESZTÉSTECHNOLÓGIÁJA

1. BEVEZETÉS

A gyógy- és fűszernövények felsőoktatási szakképzési szak zárásaként készülő portfólióm témájának egy sokoldalúan felhasználható növényt, a valódi levendula (*Lavandula angustifolia* Mill.) bemutatását, kisüzemi termesztés technológiájának vizsgálatát választottam. Személyes indíttatásból választottam a levendulát témaként, mivel számomra a levendula egyenlő a nagymamám szeretetével. Egész eddigi életemet végigkísérte ez az illat, kicsi korom óta vonzódok hozzá. Terveim között szerepel, hogy saját gazdaságomban kialakítsak egy levendulás gyógynövény bemutató kertet. Ennek megfelelően kerestem gyakorlati helyet is, és így töltöttem összefüggő szakmai gyakorlatom Varsányban. A Varsányi Falugazdaságot maga Varsány Község Önkormányzata hozta létre és üzemelteti a mai napig is. Az összefüggő szakmai gyakorlatomat itt teljesítettem, jobban elmélyülve többek között a levendula kisüzemi termesztéstechnológiájában és feldolgozásában.

A gazdaság kb. 12 hektár termőfölddel rendelkezik, amely a következő egységekből áll:

- gyógy- és fűszernövény kert 3150 m²,
- termő gyümölcsös (körte, szilva, cseresznye, málna) kb. 7 hektár,
- bodza ültetvény (500 db) kb. 2000 m²,
- fóliás és szabadföldi zöldségarcellák (900 m² fólia) és kb. 4 hektár szabadföldi.

A megtermelt növényeket a saját Feldolgozó Üzemükben és konyhájukban hasznosítják, így biztosítva munkát és egészséges élelmiszert a helyi embereknek

A varsányi Gyógy-és Fűszernövénykert 3150 m²-en terül el. A kertet 2014-ben valósították meg a startmunka mintaprogram pályázat keretén belül. A gyógynövénykert története kb. húsz fajta gyógynövénnyel indult, telepítettek pl. levendulát, zsályát, tormát, izsópot, tárkonyt, citromfűvet, mentafélét.

2. A levendula alkalmazott termesztéstechnológiája, felhasználása, értékesítése

Varsányban

A kertbe három fajta levendula található: valódi levendula (*Lavandula angustifolia* Mill.), hibrid levendula (*Lavandula* × *intermedia* Emeric ex Loisel), fehér levendula (*Lavandula* × *intermedia* 'Edelweiss').

A szaporító anyagot a kezdeti telepítéshez adományban kapták egy közeli kertészetből. A gyógynövénykertben nagyon agyagos talaj található, ami egy eléggé sajátos talajtípus, víztartó

képessége nagyon jó, de megmunkálni olyakor nagyon nehézkes. Így a levendula elültetése előtt, nagyon alapos szántást, és mélylazítást végeztek a kert területén. Az ültetés kézi erővel történt, körülbelül, 1 m-es sortávolságra és 30 cm-es tőtávolságra, soros elrendezésben ültették a palántákat, így túl sűrű lett az állomány, ami gátolja a bokrok fejlődését és a sorközök karbantartását is.

A gyógynövénykertben a levendula töveket metszéssel *ápolják*, fiatalítják. A nyári virág szedést követően el is végeztük a bokrok alakító metszését, ami nagyon fontos művelet, mivel meghatározza a következő évi termés mennyiségét. Későbbiekben a jobb ápolás szempontjából biztos, hogy ritkítani szükséges a töveket, mert nem megfelelő tő és sortávolságra ültették el, így amikor a bokrok elérik a teljes méretüket, úgy ötéves koruk körül túl sűrű lesz az állomány.

A kertben nagyon kötött, agyagos talaj található, így a folyamatos lazításra nagy energiát kell fordítani. A sorközművelés elengedhetetlen ahhoz, hogy jól fejlődjenek a tövek. Klasszikus ápolási feladat a gyomlálás, volt benne részünk bőven, egy ideig a kapa a jó barátunkká vált.

A gyógynövénykertben a *növényvédelmi* prevencióra fektetnek nagyobb hangsúlyt, lemosó permetezéssel, a növények tisztántartásával, immunrendszerük erősítésével, szerves tápanyag utánpótlással.

Levendula betakarítása a kertészetben júniustól-júliusig zajlik. Mivel többféle terméket készítenek belőle, ezért több ütemben vágják le a virágzatot. Levendula csokrokhoz, párnákba még a kevésbé kinyílt virágzatra van szükségük, míg a levendulaszörphöz teljes kinyílt virágzatra van szükség. A levendula szárát eddig nem használták fel, de ezentúl kiszárítva füstölőként használják.

A másodlagos feldolgozása a gyógynövénykertből származó levendulának, aprítása, palackozása, a kész termékek címkézése is a saját feldolgozó üzemükben zajlik. Vásárlói igényre készítenek belőle nagyon finom, ízletes levendulaszörpöt, de lekvárok, teák, ízesítéséhez is felhasználják a levendulát, továbbá a szárított, morzsolt levendulát a saját varrodájukban készített illatpárnákba is belevarrják. Gyakorlatom során, én is segédkeztem a levendulaszörp elkészítésénél, aminek a következő előkészítő fázisai voltak:

Az értékesítés nagyrésze a Rozmaring Éttermen keresztül történik, ami szintén a gazdaság része. A „kézzel, szívvel, szeretettel” készült Varsányi Portékák szlogenje is elegendő a termékek eladásához. Az online marketingre nem fektetnek nagy hangsúlyt, mivel szinte minden terméküket eladják az étteremben, és helyi kis vásárokon. Az önkormányzat honlapján említést tesznek a falugazdaságról, a gyógynövénykertről és a termékekről is, de nyilván ezek a finom, kézműves termékek kiérdemelnének egy külön honlapot is. Közösségi facebook oldala

is van a Varsányi Portékáknak, de az sincs rendszeresen frissítve, régi információk találhatóak rajta. Idén részt vettek az Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállítás és Vásáron, ahol prémium minőségű Nógrád vármegyei termékekkel karöltve a Varsányi Portékák is bemutatkoztak úgy a szakmai, mint a szélesebb körű vásárlói közönség számára is.

3. SZAKMAI ÖSSZEGZÉS

Magyarországon az elmúlt években megnőtt a levendula népszerűsége és ezáltal a termőterülete is, de még mindig nagyon kevés a nagy gazdaság, inkább kisüzemi, kis területen történő termesztés jellemző. Én azért választottam a valódi levendula (*Lavandula angustifolia* Mill.) kisüzemi termesztés technológiájának bemutatását a portfólióm témájául, mert a gyakorlati helyemen is ezen a téren szereztem ismereteket, és magam is kisléptékű levendula ültetvényt tervezek telepíteni.

Nagyon tanulságos volt, hogy a gyakorlatok során mind a két üzemméretet megtekinthettem, tanulhattam róla. Pannonhalmán belekóstoltam a nagyüzemi levendula termesztés rejtelseibe, míg Varsányban az összefüggő szakmai gyakorlatomon a kisüzemi levendula termesztés fázisait tapasztalhattam meg egészen a termék alakulásig.

Ezt tovább kamatoztatva idén tavasszal a saját kertészetemben elültettem az első száz tő levendulát, amit szeretnénk ezres nagysárendig bővíteni. Ültetés közben megfigyelhettem, hogy különböző minőségű talajba milyen ütemben cseperednek a bokrok, így pontosan felmérhettem, hogy a kertünk melyik része alkalmasabb levendula telepítéshez.

A szakmai meglátásomat a varsányi gyógynövénykertben történő kisüzemi levendula termesztésről és feldolgozásról az alábbi SWOT analízis alapján fejtem ki:

<i>Erősségek</i>	<i>Gyengeségek</i>
Megfelelő pénzügyi források Piaci védettség versenytársaktól Megfelelő létszámú munkaerő Jó infrastruktúra Közüzemek megléte Saját feldolgozó üzem	Nincs világos stratégia Hiányos felszereltség Hiányos szakértelem Gazdaságtalan termelés Szűk termékkála Rossz tömegközlekedés Átlag alatti marketingtevékenység
<i>Lehetőségek</i>	<i>Veszélyek</i>
Új piacok felfedezése Új vevő csoportok bevonása Termékkála bővítés Feldolgozó kapacitás bővítése Átállás bio termesztésre	Versenytársak belépése Lassú piaci növekedés Fogyasztói szokások változása Vezetői változás

Az analízis alapján láthatjuk, hogy mely területeket lenne szükséges fejleszteniük, hogy a levendulás és a gyógynövénykert ne csak mellékes bevételi forrása maradjon a gazdaságnak, hanem akár húzó ágazattá is kinőhesse magát, hisz napjainkban egyre nagyobb a kereslet a jó minőségű, tiszta élelmiszer iránt.

Az én meglátásom szerint növelniük kellene a levendula ültetvény területét, odafigyelve arra, hogy a helyes sor és tőszámot alkalmazzák ültetéskor. Azáltal, ha növelnék a levendula területét, egyben új terméket is tudnának kínálni a vásárlóknak, mert elérné azt a mennyiséget a levendula, hogy gazdaságos legyen lepároltatni, ami egy értékes terméket eredményezne, és bővíteni tudnák a termék kínálatukat a levendulaolajjal. Nagyobb hangsúlyt kellene fordítaniuk a gyógynövénykert látogathatóságának a promotálására, az sem lenne hátrány, ha a kertlátogatást szakember vezetné, aki ért a gyógynövényekhez. Amire kiemelten oda kellene figyelniük az a marketing tevékenységük, ami jelenleg körülbelül a nullával egyenlő. Olyan szép maga az egész település, jól működik a gazdasági program, ami keretein belül létesült a gyógynövénykert is. Mondhatnám egyedülálló Nógrád vármegyében, hogy ilyen hatékonyan működjön egy közfoglalkoztatási program. Ezért kellene minél szélesebb közönségnek bemutatni, mert a gyógynövénykerttel, a levendula ültetvénnel értéket teremtettek a térségben. Azzal, hogy idén részt vettek a OMÉK kiállításon, talán elindultak abba az irányba, hogy szélesebb körben is bemutassák a gyógynövénykertet, és a belőlük származó csodás termékeket.

Külön örültem, hogy miközben az én tudásom gyarapodott a levendula termesztéssel, elsődleges és másodlagos feldolgozással kapcsolatban, úgy én is át tudtam adni nekik olyan információkat a bio növényvédelemmel kapcsolatban, amit én már évek óta alkalmazok az én kertészetemben, és amit remélhetőleg ők is tudnak majd hasznosítani a gazdaság területén a jövőben, ezzel is növelve a termékeik hozzáadott értékét.